

Remissvar U2020/04134/GV

från Idéburna skolors riksförbund på promemorian U2020/04134/GV
Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott:

ISR (Idéburna skolors riksförbund) är i stort positivt till promemorians förslag.

Vi anser dock att dimensioneringen blivit för låg, vi ser gärna 6-7000 platser, eftersom föreslagen minskning riskerar bland annat att

- missa antagning för ungdomar som är sent utvecklade,
- möjlighet till specialidrott har positiva effekter på ungdomars studieresultat och bör därför erbjudas elever, samt
- med färre studieorter så blir det svårigheter för elever med sämre socioekonomiska förutsättningar att ta del av utbildningen.

ISR anser heller inte att det är huvudmannen som ska pröva om en elev eller dennes vårdnadshavare har de ekonomiska förutsättningar eller inte för att bekosta individuell idrottsutrustning eller liknande.

ISRs synpunkter i sin helhet redogörs för nedan.

Promemorians förslag 4.1: Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.

Promemorian föreslår:

- En ny idrottsutbildning med specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.
- Den nya idrottsutbildningen ska benämnas gymnasie- eller gymnasie-särskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande.
- Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

ISRs synpunkt:

Även om vi i stort är positiva så behöver elevperspektivet lyftas.

I promemorian ifrågasätts den nuvarande dimensioneringen av Riksidrottsgymnasier och Nationellt godkända idrottsutbildningar. Att idrottsutbildningarna breddats från att från början tydligt vara elitinriktade till att idag omfatta elever med något lägre idrottsliga förmågor och ambitioner.

ISR ser problematiken med detta, men genom att minska antalet från ca 9000 elever på NIU respektive RIG till 5-6000 ser vi att det finns det risk

- att man missar ungdomar som är sent utvecklade.
- att man missar den positiva inverkan som specialidrott under skoltid har på elevernas studieresultat.

– att färre utbildningsorter kan innebära att elever med sämre socioekonomiska förutsättningar får svårigheter att ta del av utbildningen. Elever från hushåll med låga inkomster kan ha svårt att finansiera boende och uppehälle på annan ort. Även om inackorderingsbidrag kommer att beviljas så täcker det inte merkostnaden för eget boende för eleven.

Ytterligare en synpunkt är att idrott är en del i integrationen i Sverige. ISR menar, om man går vidare med promemorians förslag, att det är viktigt att ta särskild hänsyn till skolor och kommuner som tydligt utpekat idrotten som integrerande vid godkännandet av gymnasie- eller gymnasie-särskoleutbildning med specialidrott.

En annan faktor man glömmer är att många framgångsrika skolor har en specifik karaktär, eller en tydlig profil. Idrott är för många skolor det som är den specifika karaktären eller den tydliga profilen och har därmed gjort dem framgångsrika. När utbildningsplatserna med specialidrott blir färre, kan det innebära att ett flertal nationella idrottsutbildningar behöver avvecklas. Det kan påverka skolor negativt och då kan även andra elever än idrotts eleverna påverkas negativt.

Utifrån ovan tycker vi att den föreslagna dimensioneringen är något låg, borde i stället vara 6-7000 platser.

Förslaget på namn på den nya idrottsutbildningen borde ändras, är för intetsägande.

Promemorians förslag 4.2

Promemorian föreslår: Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

En gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska godkännas om

1. det finns ett nationellt intresse av att tillgodose a) elitidrottens krav, och b) behovet av att elever kan kombinera gymnasial utbildning och elitidrott,
2. huvudmannen har tillgång till den idrottsliga miljö som behövs för en ändamålsenlig utbildning med specialidrott,
3. utbildningen är av god kvalitet, och
4. huvudmannen kan visa att det finns förutsättningar för ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för utbildningen.

ISRs synpunkt:

Det är viktigt att kraven och förutsättningarna för att driva utbildning med specialidrott är förutsägbara och tydliga för de sökande huvudmännen. Det bör finnas tydliga kriterier för bedömningarna. RF bör få i uppdrag att ansvara för ett tydligt regelverk som de olika specialidrottsförbunden använder sig av när de tillstyrker en huvudmans ansökan. Vi önskar att man vid bedömning av god kvalitet väger in om elever som har utexaminerats lyckats nå mål om att delta på elitnivå.

Promemorians förslag 4.3

Promemorian föreslår: Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade

En kommun ska få ansöka om gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott hos

Statens skolverk. En enskild huvudman ska dock lämna sin ansökan till Statens skolinspektion som ska sända ansökan vidare till Skolverket för bedömning. Termen ”s.k. riksrekryterande utbildning” i bestämmelserna för enskilda huvudmän ersätts med termen ”en utbildning som motsvarar en riksrekryterande utbildning” varvid idrottsutbildningarna inte ska nämnas särskilt. Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om ansökan.

ISRs synpunkt:

Ansökan om att få driva gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska vara Skolinspektionen till handa senast 31 januari året innan huvudmannen planerar att starta utbildningen (Skolinspektionen skickar ansökan vidare till Skolverket för bedömning). Skolverket ska sedan fatta beslut senast 1 sep och Skolinspektionen senast 1 okt samma år. Beslutet bör komma senast sista juni från Skolverket och sista juli från Skolinspektionen.

Promemorians förslag 4.4

Promemorian föreslår: Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

Efter yttrande med förslag från Sveriges Riksidrottsförbund, inklusive yttranden från de specialidrottsförbund som är relevanta för respektive utbildning, ska Statens skolverk besluta om var gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar.

ISRs synpunkt:

Det är viktigt att kraven och förutsättningarna för att driva utbildning med specialidrott är förutsägbara och tydliga för de sökande huvudmännen. Det bör finnas tydliga kriterier för bedömningarna. Att bygga upp en organisation kring gymnasie- och/eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott kräver omfattande investering både monetärt och i tid. Vi önskar att beslutet skall gälla minst fem antagningsomgångar, gärna sex.

Promemorians förslag 4.5

Promemorian föreslår: Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott. Ersättningen för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska bestå av två delar. En del ska avse kostnader för själva nationella programmet och en del ska avse merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott. Kostnader som inte är hänförliga till ämnet specialidrott ska lämnas med sedvanlig interkommunal ersättning, respektive bidrag till enskilda huvudmän. För enskilda huvudmän ska ersättning för merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott benämnas merkostnadsbelopp och inte ingå i det s.k. grundbeloppet. Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Skolverket ska få meddela föreskrifter om interkommunal ersättning och om bidrag till enskilda huvudmän i fråga om merkostnader, i en riksprislista för ämnet specialidrott som ska vara gemensam för både enskilda och offentliga huvudmän.

ISRs synpunkt:

ISR har inga synpunkter på förslaget. Principen om att alla utbildningar med specialidrott får samma förutsättningar, ger lika villkor för alla gymnasieskolor som bedriver utbildningen.

Promemorians förslag 4.6

Promemorian föreslår: Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

Förslag: Det ska införas ett undantag från huvudregeln om en avgiftsfri utbildning. Undantaget ska innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår. Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka utbildningar som får innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för sådana kostnader. Kostnadsansvaret ska inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. Beslut om detta ska fattas av huvudmannen.

ISRs synpunkt:

ISR anser **inte** att det är huvudmannen som ska pröva om en elev eller dennes vårdnadshavare har de ekonomiska förutsättningar eller inte för att bekosta individuell idrottsutrustning eller liknande. Om det skall finnas med behöver det vara annan myndighet som gör bedömningen. Om elev beviljas kostnadsbefrielse så skall staten eller hemkommunen stå för kostnaden inte den enskilda skolan.

Promemorians förslag 4.7

Promemorian föreslår: Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval Bestämmelser om behörighet och urval till det nationella program som den sökande ansökt till ska gälla. Därutöver föreslås kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Om idrotten bedrivs könsuppdelat ska dock en sökande enbart jämföras med andra sökande av samma kön. Den förordning som avser statsbidrag till idrottsutbildningarna ska kompletteras ur ett jämställdhetsperspektiv, så att statsbidrag ska lämnas för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar, kvinnor såväl som män, att kombinera sin idrottsutövning med gymnasieutbildning eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Bedömning: Det finns inte skäl att i övrigt göra undantag från behörighets- och urvalsreglerna för antagning till nationella program i gymnasie- och gymnasiesärskolan

ISRs synpunkt:

Förslaget till urval till gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott behöver förtydligas. I övrigt bra att det inte sker någon förändring i antagningen till själva programmet.

Promemorians förslag 4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokument

Promemorian föreslår: Statens skolverk ska få i uppdrag att se över vissa kursplaner i ämnet idrott och hälsa, nämligen idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser.

Bedömning: Statens skolverk bör se över ämnes- och kursplanerna i ämnet specialidrott i samband med sitt kontinuerliga arbete med att utveckla vissa styrdokument.

ISRs synpunkt:

Inga synpunkter

Promemorians förslag 4.9

Promemorian föreslår: Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Bedömning: Gymnastik- och idrottshögskolan bör, tillsammans med övriga lärosäten som anordnar utbildning i ämnet specialidrott för blivande lärare, utveckla metoder för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta genom bl.a. validering av tidigare kunskaper och erfarenheter och i förekommande fall vissa ämnesspecifika kompletteringar. Syftet är att lärarna ska bli behöriga och kunna få legitimation i ämnet specialidrott. Regeringen bör även överväga ytterligare åtgärder för att tillgodose behovet av lärare i ämnet specialidrott i samband med de åtgärder som behöver vidtas för att minska lärarbristen generellt

ISRs synpunkt:

För att komma åt bristen på behöriga lärare i ämnet specialidrott, låt de som har specialidrottsförbundens tränar-/instruktörsutbildningar på respektive förbunds högsta nivå gå en kompletterande lärarutbildning om 90 högskolepoäng. Det är svårt att rekrytera till den här typen av tjänst då det sällan är annat än deltid.

Promemorians förslag 4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

ISRs synpunkt:

Ingen synpunkt

Promemorians förslag 4.11 En ny överklagandebestämmelse införs

ISRs synpunkt:

Bör inte vara en huvudmans beslut, se promemorians förslag 4.6

Håkan Wiclander
ordförande, Idéburna skolors riksförbund